

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/44/2005

POLACY O SYTUACJI NA LEWICY I POLITYCZNEJ PRZYSZŁOŚCI PREZYDENTA ALEKSANDRA KWAŚNIEWSKIEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

Po niespełna czterech latach rządów lewicowych wahadło polityczne w Polsce wyraźnie przechyliło się w prawo. Widać to zarówno w deklarowanych poglądach politycznych Polaków, jak też w układzie preferencji partyjnych. Wszystkie nieprawidłowości i afery, które miały miejsce w trakcie rządów koalicji SLD-UP, i wynikająca stąd utrata zaufania społecznego doprowadziły do upadku autorytetu lewicy i w konsekwencji do próby jej politycznej dekonstrukcji. Podobna przebudowa i zmiana układu sił miała miejsce po prawej stronie sceny politycznej pod koniec rządów AWS. Jak wykazują sondaże, w sytuacji pojawienia się konkurencji po lewej stronie sceny politycznej wielu zwolenników tej opcji najwyraźniej do tego nieprzyzwyczajonych lub po prostu zagubionych może zrezygnować z udziału w wyborach¹. Jak dotąd politycy lewicy nie wyciągają wniosków z tego faktu, choć wiele się mówi o nowych inicjatywach po tej stronie sceny politycznej. Niedawno szef Klubu Parlamentarnego SLD Krzysztof Janik mówił w Krakowie o konieczności podjęcia nowej inicjatywy politycznej mogącej ponownie skupić rozproszonych zwolenników lewicy, a także skłonić ich do udziału w głosowaniu. Nowego ruchu politycznego na lewicy z pewnością nie utrudni dłuższa nieobecność w kraju byłego premiera Leszka Millera - polityka ciągle mającego w SLD wiele do powiedzenia, choć jednocześnie bardzo krytykowanego. W jednym z ostatnich sondaży² zapytaliśmy Polaków o ich ocenę sytuacji po lewej stronie naszej sceny politycznej.

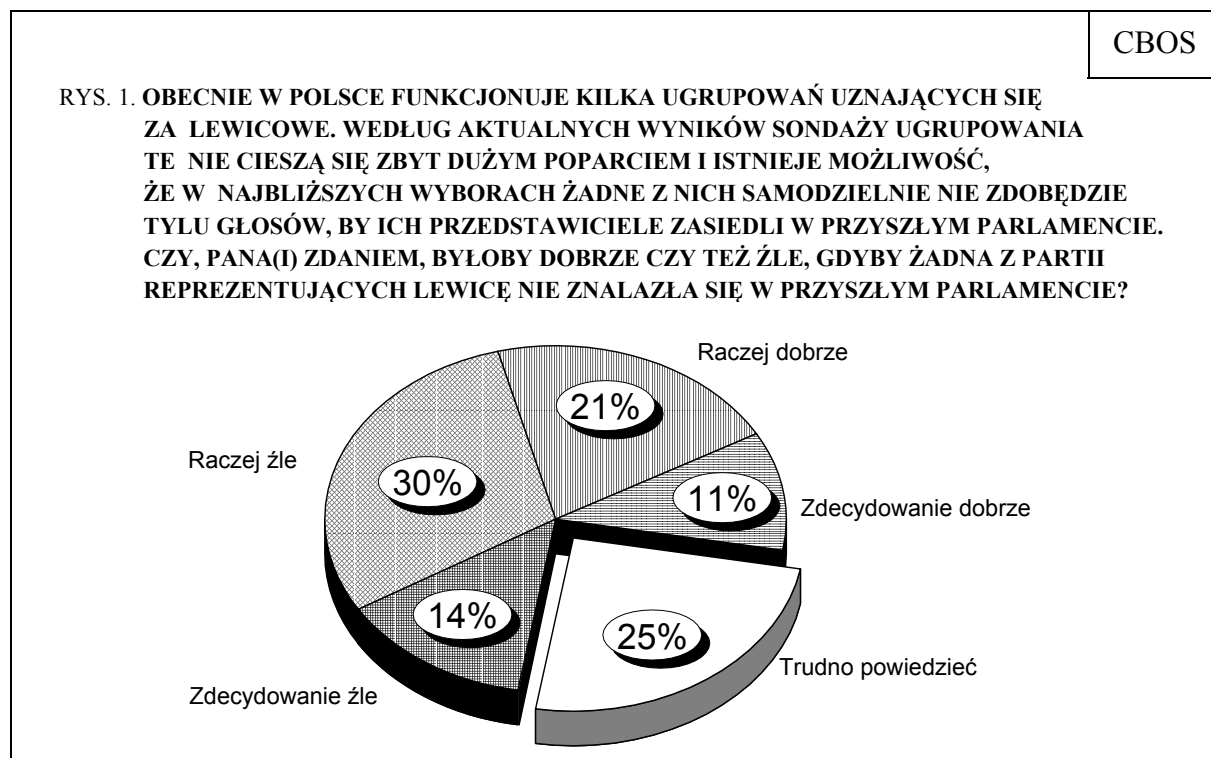
I jeszcze uwaga metodologiczna - w tym komunikacie posługujemy się terminem lewica wyłącznie w rozumieniu potocznym. W tym znaczeniu lewica to przede wszystkim partie tzw. postkomunistyczne, wywodzące swój rodowód z PRL. Takie założenie pozwoli uniknąć dyskusji dotyczących np. zgodności pomysłów programowych opisywanych tu partii z tradycyjnie pojmowanym kanonem lewicowości.

¹ Patrz komunikat CBOS „«Nie wierzę politykom» - przyczyny deklarowanej absencji wyborczej”, listopad 2004.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (176) przeprowadzono w dniach 7-10 stycznia 2005 roku na liczącej 1089 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

CZY W NOWYM PARLAMENCIE JEST POTRZEBNA LEWICA?

Już od kilku miesięcy układ sił po lewej stronie sceny politycznej zmienia się tylko w niewielkim stopniu. Poparcie dla dwóch najsilniejszych ugrupowań przyznających się do lewicowej tożsamości politycznej - SLD i SdPi - niewiele przekracza poziom wyborczego progu (a w pojedynczych pomiarach niekiedy go nawet nie osiąga). W dwóch pierwszych miesiącach 2005 roku poparcie dla SLD wynosiło po 6% i było nieznacznie wyższe od notowań SdPi, na którą w styczniu chciało głosować 6% potencjalnych wyborców, w lutym zaś tylko 4%. Poparcie dla pozostałych partii lewicowych, w tym UP mającej obecnie swoją reprezentację parlamentarną, nie sięga granicy wyborczego progu. Przy takich notowaniach lewicy pojawia się pytanie o reprezentację tej strony sceny politycznej w przyszłym parlamencie - czy ugrupowania o lewicowej tożsamości politycznej w ogóle będą miały swoich przedstawicieli w nowym Sejmie? Zapytaliśmy Polaków o to, czy ich zdaniem byłoby dobrze czy też źle, gdyby partie lewicowe nie przekroczyły wyborczego progu i nie zdołały wprowadzić swych przedstawicieli do nowego parlamentu.

Po okresie rządów SLD aż jedna trzecia Polaków (32%) twierdzi, że ucieszyłaby się z nieobecności przedstawicieli lewicy w przyszłym parlamencie. Jednak ponad dwie piąte ankietowanych (44%) jest zdania, że źle by się stało, gdyby wśród nowych posłów w ogóle nie było reprezentantów lewej strony sceny politycznej. Odsetek głosów wyrażających zadowolenie z ewentualnej nieobecności lewicy w nowym parlamencie jest mniej więcej taki, jak liczba badanych określających swoje poglądy polityczne jako prawicowe.

Warto w tym miejscu przytoczyć dane dotyczące deklarowanych obecnie poglądów politycznych Polaków. Na początku 2005 roku poglądy prawicowe zadeklarowało 32% badanych, podczas gdy o połowę mniej (17%) przyznało się do orientacji lewicowej. Co czwarty ankietowany (25%) określił swoje poglądy jako centrowe, a nieco więcej (27%) nie umiało lub nie chciało ich określić. Nie jest to jednak sytuacja nadzwyczajna - w najnowszej historii politycznej Polski zwykle bywało tak, że rządy określonej opcji politycznej kończyły się odwróceniem się Polaków od utożsamianych z nią poglądów politycznych. Np. rządy AWS zakończyły się podobnym, choć nie tak spektakularnym, odpływem zwolenników prawicy i wzrostem popularności poglądów lewicowych. (W końcówce rządów AWS poglądy prawicowe deklarowała tylko nieco ponad jedna piąta Polaków, podczas gdy liczba zwolenników lewicy stanowiła blisko jedną trzecią wskazań.)

Jednak zróżnicowanie opinii w sprawie ewentualnej nieobecności reprezentacji lewicy w przyszłym parlamencie nie przebiega ściśle według różnic w poglądach politycznych. Jest oczywiste, że osoby o orientacji lewicowej w zdecydowanej większości (74%) są zdania, że źle by się stało, gdyby lewica nie miała swej reprezentacji w kolejnym Sejmie. Podobnie uważa połowa respondentów określających swoje poglądy jako centrowe (50%). Jednak w obu tych przypadkach zauważalne grupy badanych ucieszyłyby się, gdyby politykom lewicy nie udało się wprowadzić swej reprezentacji do przyszłego parlamentu. Tę swoistą „Schadenfreude” wyraził co szósty respondent o poglądach lewicowych (16%) i prawie co trzeci określający swoje poglądy jako centrowe (30%). Zrozumiałe, że najwięcej tego rodzaju odpowiedzi było wśród respondentów utożsamiających się z prawicą - co drugi z nich (51%) uważa, że dobrze by się stało, gdyby posłowie partii lewicowych nie zasiedli w przyszłym parlamencie. Jednak znaczny odsetek osób określających swoje poglądy jako prawicowe (39%) odmiennie ocenia taką ewentualność i sądzi, że brak politycznej równowagi w nowym parlamencie nie byłby dobry dla Polski³.

³ Zob. 1 tabela aneksowa.

W potencjalnych elektoratach z możliwej nieobecności reprezentantów lewicy w parlamencie ucieszyliby się przede wszystkim zwolennicy LPR (53%) oraz PiS (52%). Podzielone opinie w tej sprawie mają wyborcy Samoobrony, choć nieco częściej przychylają się do opinii, że w przyszłym Sejmie powinni być jednak reprezentowani przedstawiciele lewicy (39% wobec 32% wyrażających przeciwną opinię). Ponad połowa wyborców PO (57%) oraz dwie trzecie zwolenników PSL (66%) uważa, że źle by było, gdyby w przyszłym Sejmie lewa strona sceny politycznej w ogóle nie była reprezentowana. W zdecydowanej większości podobną opinię podzielają zadeklarowani wyborcy SLD i UP (77%), a przede wszystkim SdPI (97%). Warto jednak zauważyć, jak wielkie musi być rozczarowanie części wyborców koalicji SLD-UP do polityków tych partii, skoro znajduje się wśród nich relatywnie spora grupa takich, którzy ucieszyliby się, gdyby reprezentanci tych ugrupowań nie weszli do parlamentu (19%). Wśród zadeklarowanych wyborców drugiej partii lewicowej - SdPI - takich odpowiedzi nie odnotowaliśmy.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, byłoby dobrze czy też źle, gdyby żadna z partii reprezentujących lewicę nie znalazła się w przyszłym parlamencie?	Potencjalne elektoraty								Nie-wybie-rający się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SLD +UP	SdPI	Niezdecydowani	
	w procentach								
Dobrze	53	39	28	52	34	19	0	23	30
Źle	29	57	66	36	39	77	97	37	38
Trudno powiedzieć	17	4	7	12	26	5	4	40	33

Polacy pytani o to, które partie o lewicowej tożsamości politycznej widzieliby najchętniej w przyszłym parlamencie, najrzadziej wymieniali SLD. Tylko 28% ankietowanych uznało, że przedstawiciele Sojuszu powinni się znaleźć w nowym Sejmie, natomiast co drugi (51%) był przeciwnego zdania. Bardziej pozytywny stosunek mieli ankietowani do pozostałych liczących się w tej chwili ugrupowań lewicowych. Ponad dwie piąte Polaków (45%) uważa, że w przyszłym parlamencie powinni zasiąść reprezentanci SdPI, i niemal tyle samo osób (46%) widziałoby w nim posłów UP. Prawie co trzeci ankietowany sądzi, że w Sejmie kolejnej kadencji nie powinni zasiadać ani posłowie UP (30%), ani SdPI (31%).

Tabela 2

Które ugrupowania lewicowe widział(a)by Pan(i) w przyszłym Sejmie, a które, Pan(i) zdaniem, nie powinny się w nim znaleźć? Czy w przyszłym Sejmie powinna/powinien się znaleźć:		
Sojusz Lewicy Demokratycznej		
	w procentach	
Zdecydowanie tak	6	28
Raczej tak	22	
Raczej nie	24	51
Zdecydowanie nie	27	
Trudno powiedzieć	21	21
Socjaldemokracja Polska		
Zdecydowanie tak	11	45
Raczej tak	34	
Raczej nie	20	31
Zdecydowanie nie	11	
Trudno powiedzieć	24	24
Unia Pracy		
Zdecydowanie tak	8	46
Raczej tak	38	
Raczej nie	18	30
Zdecydowanie nie	12	
Trudno powiedzieć	24	24

SLD ma najgorszą opinię w gronie swych dotychczasowych tradycyjnych wyborców - wśród ludzi dobrze wykształconych, mieszkańców największych aglomeracji (po 60% głosów niechęci) oraz osób w wieku od 35 do 64 lat, najbardziej sprzyjającym uczestnictwu w życiu politycznym. Wśród grup społeczno-politycznych najbardziej niechętnie do obecności SLD w nowym Sejmie odnoszą się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (64%) oraz osoby pracujące na własny rachunek (67%). Obecności posłów SLD w przyszłym parlamencie chciałaby większość respondentów o poglądach lewicowych (61%), natomiast pozostali badani umiejący określić swoją orientację polityczną w większości odnoszą się do tego niechętnie (55% deklarujących poglądy centrowe i 76% - prawicowe).

Jeśli wziąć pod uwagę potencjalne elektoraty, to można zauważyć zgeneralizowaną niechęć do lewicy wśród zadeklarowanych wyborców LPR i PiS. Sympatycy PiS częściej odrzucają wszystkie wymienione partie lewicowe, niż je akceptują (choć zdecydowanie częściej niż do pozostałych czynią to w odniesieniu do SLD). Potencjalni wyborcy LPR w większości sprzeciwiają się obecności w nowym Sejmie posłów SLD i SdPI, natomiast mają podzielone opinie w kwestii wejścia do parlamentu reprezentantów UP. Sympatycy PO, podobnie jak zwolennicy Samoobrony, nie życzyliby sobie, żeby w nowym parlamencie znaleźli się posłowie SLD, natomiast akceptują w nim obecność reprezentantów SdPI i UP. Z kolei potencjalni wyborcy PSL mają, poza samymi zainteresowanymi, najbardziej przychylny stosunek do lewicy - w większości chcieliby, żeby każda z wymienionych partii lewicowych wprowadziła swą reprezentację do nowego Sejmu (choć w przypadku UP i SdPI wyrażają tą opinię wyraźnie bardziej zdecydowanie niż w przypadku SLD). Zrozumiałe, że najsilniej wejścia do Sejmu kolejnej kadencji życzą sobie zwolennicy wszystkich wymienionych partii lewicowych: SdPI, SLD i UP.

Tabela 3

Które ugrupowania lewicowe widział(a)by Pan(i) w przyszłym Sejmie, a które, Pan(i) zdaniem, nie powinny się w nim znaleźć? Czy w przyszłym Sejmie powinna/powinien się znaleźć:	Potencjalne elektoraty								Nie-wybiera - jący się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SLD+ UP	SdPI	Niezdecydowani	
	w procentach								
Sojusz Lewicy Demokratycznej									
Tak	19	23	54	21	28	78	64	23	25
Nie	64	76	47	72	52	17	32	39	47
Trudno powiedzieć	17	1	0	7	21	5	4	38	29
Socjaldemokracja Polska									
Tak	19	63	68	41	44	71	100	34	39
Nie	60	30	28	47	34	19	0	29	29
Trudno powiedzieć	21	7	3	12	22	10	0	38	33
Unia Pracy									
Tak	39	50	71	40	50	82	85	39	41
Nie	38	43	29	50	25	9	15	22	28
Trudno powiedzieć	23	7	0	10	25	8	0	40	31

CZY UGRUPOWANIA LEWICOWE ZDOŁAJĄ SIĘ POROZUMIEĆ?

Już od jakiegoś czasu mówi się o możliwości rekonstrukcji lewicy w Polsce - czy to przez powołanie do życia jakiegoś nowego ugrupowania, czy też przez powstanie koalicji partii łączącej pogubione szanse wyborcze lewicy. Polacy pozostają sceptyczni wobec tego rodzaju wysiłków, szczególnie postrzeganych w krótszej perspektywie. Wśród ankietowanych przeważa opinia, że rozbita lewica - po przejściach związanych z podziałem SLD oraz rozbieżnymi koncepcjami i stylami uprawiania polityki - nie zdoła się porozumieć przed wyborami parlamentarnymi i stworzyć jednej wspólnej listy w tych wyborach (46%). W mniejszości są osoby przekonane, że rekonstrukcja lewicy jest możliwa jeszcze przed wyborami parlamentarnymi (34%). Natomiast bardziej prawdopodobne wydaje się badanym porozumienie ugrupowań lewicowych dotyczące wspólnego kandydata w wyborach prezydenckich. Pod tym względem proporcje ocen są odwrócone - liczebną przewagą mają ankietowani sądzący, że wystawienie wspólnego kandydata w wyborach prezydenckich jest możliwe (47% wobec 30% mających odmienną opinię). W obu przypadkach ponad jedna piąta ankietowanych nie podjęła się przewidywania przyszłości lewicy (odpowiednio 21% i 23%).

Tabela 4

Jak Pan(i) przypuszcza, czy największe ugrupowania lewicowe zdołają:		
- porozumieć się jeszcze przed wyborami parlamentarnymi i stworzyć wspólną listę w tych wyborach?		
	w procentach	
Zdecydowanie tak	5	34
Raczej tak	29	
Raczej nie	36	46
Zdecydowanie nie	10	
Trudno powiedzieć	21	21
- porozumieć się przed wyborami prezydenckimi i ustalić wspólnego kandydata w tych wyborach?		
	w procentach	
Zdecydowanie tak	8	47
Raczej tak	39	
Raczej nie	24	30
Zdecydowanie nie	6	
Trudno powiedzieć	23	23

Bardziej optymistycznie zdolności negocjacyjne i determinację polityczną ugrupowań lewicowych postrzegają potencjalni uczestnicy głosowania niż osoby niewybierające się na wybory bądź niezdecydowane, na kogo głosować. W potencjalnych elektoratach lewicowych widać charakterystyczną różnicę opinii - ponad połowa wyborców SdPI (53%) sceptycznie odnosi się do szansy porozumienia dotyczącego wyborów parlamentarnych, natomiast 44% wierzy w możliwość porozumienia z SLD. Wśród zwolenników koalicji SLD-UP nieco więcej jest w tym względzie optymistów (49%) niż pesymistów (45%).

Elektoraty obu tych ugrupowań w takim samym stopniu pozostają optymistyczne, jeśli chodzi o wiarę w możliwość wyłonienia wspólnego kandydata lewicy w wyborach prezydenckich: po 66% zwolenników SdPI i koalicji SLD-UP uważa, że przed wyborami prezydenckimi dojdzie do takiego porozumienia.

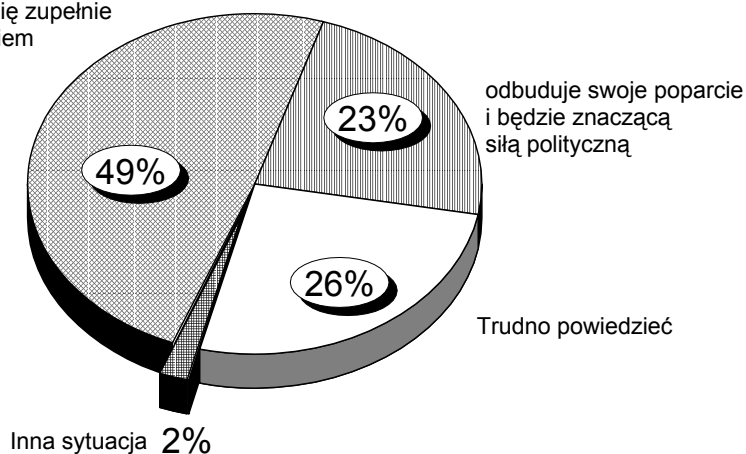
Tabela 5

Jak Pan(i) przypuszcza, czy największe ugrupowania lewicowe zdołają:	Potencjalne elektoraty								Nie-wybierający się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SLD+UP	SdPI	Niezdecydowani	
- porozumieć się jeszcze przed wyborami parlamentarnymi i stworzyć wspólną listę w tych wyborach?									
w procentach									
Tak	34	42	39	43	38	49	44	28	28
Nie	34	51	48	41	38	45	53	43	47
Trudno powiedzieć	33	6	13	16	24	6	4	30	24
- porozumieć się przed wyborami prezydenckimi i ustalić wspólnego kandydata w tych wyborach?									
w procentach									
Tak	54	60	44	46	56	66	66	39	42
Nie	18	31	31	37	21	28	27	27	31
Trudno powiedzieć	29	10	25	17	23	6	7	34	27

Jeszcze niedawno w charakterze straszaka dyscyplinującego posłów SLD pojawiała się wizja kompletnej marginalizacji tego ugrupowania, wynikająca z postępującego procesu utraty zaufania społecznego, wysnuwana na podobieństwo losów rządzącej wcześniej AWS. Obecnie ten wątek przestał się pojawiać, być może dlatego, że - jak się wydaje - wielu polityków SLD pogodziło się z faktem politycznego upadku autorytetu tej partii. A co na ten temat sądzą Polacy? Blisko połowa ankietowanych (49%) uważa, że w perspektywie kilku lat SLD podzieli los AWS i stanie się zupełnie nieznaczącym ugrupowaniem. O połowę mniej osób (23%) sądzi, że będzie przeciwnie - SLD odbuduje swoją siłę polityczną i ponownie stanie się ugrupowaniem znaczącym na naszej scenie politycznej.

RYS. 2. JAK PAN(I) PRZYPUSZCZA, CZY W PERSPEKTYWIE KILKU LAT SLD:

podzieli los AWS i stanie się zupełnie nieznaczącym ugrupowaniem

Wśród respondentów określających swoje poglądy jako lewicowe nieco przeważają osoby przewidujące, że SLD zdoła odbudować społeczne poparcie i ponownie przyciągnąć do siebie swoich dawnych zwolenników (45%). Ponad jedna trzecia (37%) sądzi jednak, że Sojusz podzieli los AWS i stanie się nieznaczącym ugrupowaniem. Pozostali ankietowani, umiędzy określić swoje poglądy, w większości są zdania, że politycznie SLD już się nie podźwignie i będzie się powoli marginalizować. Najczęściej sytuację taką przewidują respondenci o poglądach prawicowych (61% wobec 22% skłaniających się do opinii przeciwnej), niewiele rzadziej prognozy takie formułują osoby o poglądach centrowych (55% wobec 19%).

W potencjalnych elektoratach wiarę w to, że SLD zdoła odbudować swoją pozycję, wyrażają tylko zwolennicy tej partii (54% wobec 38% głosów przeciwnych). Wśród potencjalnych wyborców SdPI opinie na ten temat są podzielone, choć nieznaczną przewagę mają osoby wierzące w to, że SLD zdoła ponownie przyciągnąć do siebie wyborców (41% wobec 39% wyrażających przeciwną opinię). Także zwolennicy PSL nie formułują tak jednoznacznie jak inni pesymistycznej wizji przyszłości SLD. Pozostałe elektoraty, a także osoby niewybierające się na wybory w większości lub wyraźnie większej części sądzą, że czas SLD już minął i w tym kształcie personalnym i organizacyjnym to ugrupowanie nie będzie już odgrywać takiego znaczenia na naszej scenie jak dawniej.

Tabela 6

Jak Pan(i) przypuszcza, czy w perspektywie kilku lat SLD:	Potencjalne elektoraty								Nie-wybiera-jący się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SLD+UP	SdPI	Niezdecydowani	
	w procentach								
- odbuduje swoje poparcie i będzie znaczącą siłą polityczną	19	24	37	22	24	54	41	16	20
<i>czy też</i>									
- podzieli los AWS i stanie się zupełnie nieznaczącym ugrupowaniem	51	57	47	53	44	38	39	38	50
Inna sytuacja	5	5	3	4	0	0	9	0	1
Trudno powiedzieć	24	14	14	21	32	8	11	45	29

OPINIE O PRZYSZŁOŚCI POLITYCZNEJ PREZYDENTA ALEKSANDRA KWAŚNIEWSKIEGO

Mimo pogarszających się ocen urząd prezydenta jest ciągle jedyną instytucją władzy, która cieszy się zaufaniem większości Polaków. Pozytywny charakter ocen jest szczególnie widoczny na tle fatalnych notowań parlamentu. Ciągłe wysokie - jak na nasze warunki - zaufanie społeczne, jakim cieszy się Aleksander Kwaśniewski, czyni aktualnym pytanie o przyszłość polityczną obecnego prezydenta. Czy powinien powrócić do aktywności *stricto* politycznej i uczestniczyć jako jeden z wielu podmiotów w bieżącym życiu politycznym, czy też może powinien zachować dystans wobec niego i znaleźć dla siebie jakieś inne pole do działania? A może w ogóle powinien zrezygnować z działalności politycznej?

Polacy nie mają jednoznacznej opinii na temat tego, co powinien zrobić Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej, choć można powiedzieć, że w większości raczej nie zalecają mu, by wracał do bezpośredniego zaangażowania w krajowe i bieżące życie polityczne. Obecnie zbliżone są odsetki ankietowanych uważających, że Aleksander Kwaśniewski w ogóle powinien się wycofać z czynnego uprawiania polityki (39%), i tych, którzy są zdania, że najlepiej by było, gdyby Aleksander Kwaśniewski skutecznie ubiegał się o jakieś prestiżowe stanowisko na arenie międzynarodowej (35%). Niewielu badanych widzi Aleksandra Kwaśniewskiego w naszym życiu politycznym - czy to jako nowego przywódcę Sojuszu Lewicy Demokratycznej (5%), czy też jako szefa założonego przez siebie ugrupowania politycznego (7%).

W porównaniu z pomiarem sprzed roku widać dość wyraźny wzrost niechęci do obecnego prezydenta - w ciągu dwunastu miesięcy odsetek osób doradzających Aleksandrowi Kwaśniewskiemu całkowite wycofanie się z czynnego uprawiania polityki wzrósł o 10 punktów.

Tabela 7

Co, Pana(i) zdaniem, powinien zrobić prezydent Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	I 2004	I 2005
	w procentach	
Założyć partię polityczną	9	7
Przejąć przewodnictwo w Sojuszu Lewicy Demokratycznej	9	5
Ubiegać się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko międzynarodowe	37	35
W ogóle wycofać się z polityki	29	39
Inne propozycje	2	1
Trudno powiedzieć	15	13

Opinie o przyszłości politycznej obecnego prezydenta są związane w poziomem wykształcenia, osiąganymi dochodami i poglądami politycznymi. Osoby lepiej wykształcone, mieszkające w dużych miastach, a także - co się z tym wiąże - lepiej sytuowane częściej doradzają, by Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej skupił się na karierze międzynarodowej. Takiej rady udziela prezydentowi niemal połowa respondentów z wyższym wykształceniem (47%) i osób o najwyższych dochodach (48%). Natomiast im gorsze wykształcenie i niższe dochody na osobę w rodzinie, tym większym poparciem cieszy się opcja, by obecny prezydent zakończył swoją karierę polityczną (zob. tabele aneksowe).

Jednak najsilniej na zróżnicowanie opinii o politycznej przyszłości obecnego prezydenta wpływają poglądy polityczne badanych. Co drugi respondent o poglądach prawicowych (51%) najchętniej skierowałby Aleksandra Kwaśniewskiego na polityczną emeryturę, co trzeci zaś (32%) doradzałby mu ubieganie się o jakieś stanowisko na forum międzynarodowym. Natomiast wśród osób o poglądach lewicowych, poza - co zrozumiałe - mniejszą popularnością postulat, by Aleksander Kwaśniewski zakończył swą karierę (22%), i znacznie większym poparciem dla robienia kariery międzynarodowej (49%), zwraca uwagę większe niż przeciętnie poparcie dla pomysłu, by po zakończeniu urzędowania obecny

prezydent ponownie objął przewodnictwo SLD (11%) lub założył nową partię polityczną (9%). W sumie jednak tylko jedna piąta zwolenników lewicy chętnie przyjąłaby powrót Aleksandra Kwaśniewskiego do czynnego uprawiania polityki na krajowej scenie.

Wśród zadeklarowanych wyborców koalicji SLD-UP koncepcja ta cieszy się jeszcze większym poparciem - w sumie optuje za nią 26% z nich (15% postuluje, by założył nową partię, dalsze 11%, by przejął przywództwo w SLD). Jednak w porównaniu z opiniami sprzed roku także w gronie zwolenników koalicji SLD-UP zmalała akceptacja powrotu Aleksandra Kwaśniewskiego do czynnej polityki (w styczniu 2004 było ich 34%). Na jego powrót do czynnego uprawiania polityki stosunkowo bardziej przychylnie zapatrują się zwolennicy SdPI (16%) i PSL (17%). Jednak sympatycy SdPI najczęściej doradzają mu, by zajął się polityką międzynarodową (66%). Natomiast za jego wycofaniem się z życia politycznego opowiadają się najczęściej wyborcy PiS (58%), Samoobrony (53%) i LPR (51%). Zwolennicy PO, PSL, a także niezdecydowani uczestnicy głosowania oraz osoby niewybierające się na wybory mają podzielone opinie na temat przyszłości politycznej obecnego prezydenta i równie często doradzają mu podjęcie starań o jakieś prestiżowe stanowisko na forum międzynarodowym, co optują za tym, by w ogóle wycofał się z aktywności politycznej w kraju.

Tabela 8

Co, Pana(i) zdaniem, powinien zrobić prezydent Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej?	Potencjalne elektoraty								Nie-wybiera-jący się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo-obrona	SLD+UP	SdPI	Niezdecydowani	
	w procentach								
Założyć partię polityczną	3	7	5	5	6	15	4	4	7
Przejąć przewodnictwo w Sojuszu Lewicy Demokratycznej	2	6	12	0	4	11	12	4	5
Ubiegać się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko międzynarodowe	30	42	39	26	29	59	66	34	33
W ogóle wycofać się z polityki	51	41	42	58	53	10	18	35	38
Inne propozycje	2	0	3	0	0	0	0	1	2
Trudno powiedzieć	12	3	0	10	8	5	0	22	16

Zrozumiałe, że bieżąca ocena działalności Aleksandra Kwaśniewskiego na stanowisku prezydenta wpływa na wyobrażenia o jego politycznej przyszłości. Wśród Polaków pozytywnie oceniających jego działalność najbardziej popularna jest koncepcja, by obecny

prezydent ubiegał się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko na arenie międzynarodowej. Jedna piąta tej grupy doradza mu wycofanie się na polityczną emeryturę. Natomiast wśród respondentów negatywnie recenzujących działalność prezydenta ponad dwie trzecie optuje za tym, by zakończył on swoją karierę polityczną.

Tabela 9

Co, Pana(i) zdaniem, powinien zrobić prezydent Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej?	Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Założyć partię polityczną	10	3	5
Przejąć przewodnictwo w Sojuszu Lewicy Demokratycznej	7	2	2
Ubiegać się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko międzynarodowe	53	14	21
W ogóle wycofać się z polityki	21	69	30
Inne propozycje	1	2	0
Trudno powiedzieć	9	11	41
N=	577	390	121

Na wizję przyszłości politycznej obecnego prezydenta wpływa także deklarowane zaufanie do niego. Wśród respondentów nieufających Aleksandrowi Kwaśniewskiemu ponad trzy czwarte opowiada się za tym, by po zakończeniu kadencji wycofał się z czynnego uczestnictwa w życiu politycznym. Także ankietowani deklarujący wobec niego obojętność najczęściej udzielają mu takiej samej rady. Natomiast wśród osób ufających Aleksandrowi Kwaśniewskiemu jedna czwarta jest za tym, by zakończył karierę polityczną, natomiast dwukrotnie więcej podpowiada mu ubieganie się o jakieś prestiżowe stanowisko na forum międzynarodowym.

Tabela 10

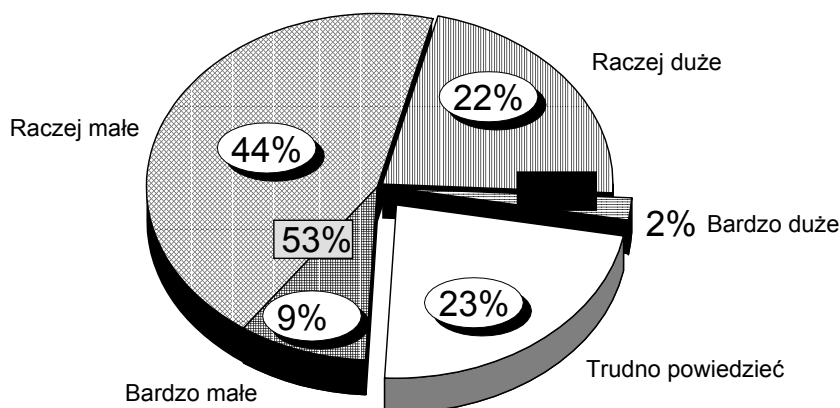
Co, Pana(i) zdaniem, powinien zrobić prezydent Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej?	Stosunek do Aleksandra Kwaśniewskiego*		
	zaufanie	obojętność	nieufność
	w procentach		
Założyć partię polityczną	9	5	2
Przejąć przewodnictwo w Sojuszu Lewicy Demokratycznej	6	2	2
Ubiegać się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko międzynarodowe	49	19	9
W ogóle wycofać się z polityki	24	47	76
Inne propozycje	1	2	3
Trudno powiedzieć	11	25	8
N=	671	117	256

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „nie znam”

A jak widzą polityczną przyszłość obecnego prezydenta jego wyborcy z 2000 roku? Najczęściej (46% wskazań) opowiadają się za tym, żeby Aleksander Kwaśniewski skupił swoją aktywność na arenie międzynarodowej i tam znalazł dla siebie jakieś prestiżowe stanowisko. Nieco więcej jego byłych wyborców niż rok temu postuluje, by po zakończeniu kadencji w ogóle wycofał się z działalności politycznej (31%, wzrost o 9 punktów). Natomiast mniej wyborców niż przed rokiem doradza mu podjęcie jakiegось aktywności na krajowej scenie: założenie nowej partii (5%, spadek o 6 punktów) lub też odbudowanie swojego przywództwa w SLD (6%, spadek o 4 punkty).

Polacy są sceptyczni, jeśli chodzi o ocenę szans wyborczych ewentualnej partii powołanej przez Aleksandra Kwaśniewskiego. Ponad połowa ankietowanych (53%) jest zdania, że inicjatywa polityczna zawiązana pod auspicjami Aleksandra Kwaśniewskiego nie ma większych szans powodzenia i osiągnęłaby - ich zdaniem - raczej małe poparcie w wyborach. Niespełna co czwarty badany (24%) wróży powodzenie hipotetycznej partii czy koalicji partii powołanej z inicjatywy obecnego prezydenta.

RYS. 3. PREZYDENT ALEKSANDER KWAŚNIEWSKI ZAPOWIEDZIAŁ MOŻLIWOŚĆ ZAANGAŻOWANIA SIĘ W TWORZENIE BLOKU UGRUPOWAŃ LEWICOWYCH DO NAJBLIŻSZYCH WYBORÓW PARLAMENTARNYCH. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY GDYBY TAKI BLOK POWSTAŁ, TO OSIĄGNĄŁBY DUŻE CZY MAŁE POPARCIE W TYCH WYBORACH?

Nawet osoby o poglądach lewicowych najczęściej sądzą, że taka inicjatywa nie ma większych szans powodzenia (53%), natomiast w jej sukces wierzy 36% tej grupy ankietowanych. Jest oczywiste, że badani o orientacji prawicowej widzą przyszłość tej inicjatywy w jeszcze czarniejszych barwach: 68% z nich uważa, że nowa formacja miałaby małe szanse w wyborach, a tylko 19% określa je jako duże. W potencjalnych elektoratach najbardziej optymistyczni w tym względzie są wyborcy rządzącej koalicji SLD-UP (61% określa szanse nowego bloku wyborczego jako duże), wszyscy inni zaś (łącznie z sympatykami SdPI) w większości są pesymistami.

Tabela 11

Prezydent Aleksander Kwaśniewski zapowiedział możliwość zaangażowania się w tworzenie bloku ugrupowań lewicowych do najbliższych wyborów parlamentarnych. Jak Pan(i) sądzi, czy gdyby taki blok powstał, to osiągnąłby duże czy małe poparcie w tych wyborach?	Potencjalne elektoraty								Niewybierający się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samoobrona	SLD+UP	SdPI	Nie zdecydowani	
	w procentach								
Duże	18	25	36	12	13	61	39	26	21
Małe	64	66	61	71	55	34	58	43	51
Trudno powiedzieć	18	10	3	17	33	5	4	31	29

Zarówno pozytywne oceny Aleksandra Kwaśniewskiego, jak i deklarowane zaufanie do niego tylko w pewnym stopniu wpływają na opinie o szansach wyborczych ewentualnej inicjatywy politycznej prezydenta mającej zjednoczyć zwolenników lewicy. Jednak nawet respondenci dobrze oceniający prezydenta, a także mający do niego zaufanie częściej wróżą niepowodzenie tej inicjatywie, niż są przekonani o możliwości sukcesu.

Tabela 12

Prezydent Aleksander Kwaśniewski zapowiedział możliwość zaangażowania się w tworzenie bloku ugrupowań lewicowych do najbliższych wyborów parlamentarnych. Jak Pan(i) sądzi, czy gdyby taki blok powstał, to osiągnąłby duże czy małe poparcie w tych wyborach?	Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	34	12	14
Małe	48	67	37
Trudno powiedzieć	18	22	49
N=	577	390	121

Tabela 13

Prezydent Aleksander Kwaśniewski zapowiedział możliwość zaangażowania się w tworzenie bloku ugrupowań lewicowych do najbliższych wyborów parlamentarnych. Jak Pan(i) sądzi, czy gdyby taki blok powstał, to osiągnąłby duże czy małe poparcie w tych wyborach?	Stosunek do Aleksandra Kwaśniewskiego*		
	zaufanie	obojętność	nieufność
	w procentach		
Duże	32	13	10
Małe	48	56	71
Trudno powiedzieć	20	32	20
N=	671	117	256

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „nie znam”

Jednocześnie ponad połowa ankietowanych (57%) deklaruje, że na pewno nie głosowałaby na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, lub nie bierze pod uwagę takiej możliwości. Poparcie dla takiego ugrupowania zadeklarowało 29% badanych, przy czym przeważają wśród nich osoby stwierdzające tylko, że nie odrzucają z góry możliwości głosowania na tego rodzaju partię czy koalicję.

Tabela 14

Czy Pan(i) osobiście rozważał(a)by możliwość głosowania na partię lub koalicję partii powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, czy też nie bierze Pan(i) takiej możliwości pod uwagę?	w procentach	
	Na pewno głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	6
Rozważał(a)bym możliwość głosowania na taką partię lub koalicję	23	
Raczej nie biorę pod uwagę możliwości głosowania na taką partię lub koalicję	20	57
Na pewno nie głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	37	
Trudno powiedzieć	13	13

Największe szanse, co zrozumiałe, miałyby to ugrupowanie wśród zwolenników partii lewicy: SLD i UP (80% ewentualnych głosujących) oraz SdPI (78%). Z innych elektoratów partia taka mogłaby przyciągnąć stosunkowo wielu sympatyków PSL (53%). Możliwości głosowania na to ugrupowanie nie odrzucają także pewne grupy sympatyków LPR (24% rozważa taką możliwość) i PO (26% ewentualnych wyborców). Ewentualna nowa inicjatywa polityczna wywołałaby również stosunkowo duże zainteresowanie wśród wyborców niezdecydowanych (29%) oraz osób niewybierających się na wybory (27%), choć trudno byłoby ich stosunek do tej inicjatywy określić jako entuzjastyczny - także w tych grupach przeważają głosy niechęci.

Tabela 15

Czy Pan(i) osobiście rozważał(a)by możliwość głosowania na partię lub koalicję partii powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, czy też nie bierze Pan(i) takiej możliwości pod uwagę?	Potencjalne elektoraty								Nie-wybie-rający się na wybory
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SLD+ UP	SdPI	Niezde- cydowa ni	
	w procentach								
Na pewno głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	0	3	19	0	6	29	22	8	5
Rozważał(a)bym możliwość głosowania na taką partię lub koalicję	24	23	34	9	19	51	56	21	22
Raczej nie biorę pod uwagę możliwości głosowania na taką partię lub koalicję	10	29	20	24	29	7	4	22	19
Na pewno nie głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	63	42	19	61	31	8	18	26	37
Trudno powiedzieć	4	3	8	7	15	5	0	24	17

Pozytywne oceny działalności prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego sprzyjają zaliczaniu się do grona zwolenników hipotetycznej partii powoływanej z jego inicjatywy. Blisko połowa badanych dobrze oceniających działalność prezydenta (47%) nie wyklucza, że głosowałaby na taką partię, jednak tylko nieco mniej osób (42%) nie bierze takiej możliwości pod uwagę.

Tabela 16

Czy Pan(i) osobiście rozważał(a)by możliwość głosowania na partię lub koalicję partii powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, czy też nie bierze Pan(i) takiej możliwości pod uwagę?	Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Głosował(a)bym lub rozważał(a) możliwość głosowania na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	47	8	15
Nie głosował(a)bym lub nie biorę pod uwagę możliwości głosowania na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	42	82	49
Trudno powiedzieć	11	10	36
N=	577	390	121

Deklarowane zaufanie do Aleksandra Kwaśniewskiego w mniejszym stopniu motywuje do poparcia nowej inicjatywy politycznej firmowanej jego nazwiskiem - głosy respondentów deklarujących zaufanie do poczynań Aleksandra Kwaśniewskiego są podzielone w kwestii, czy głosowaliby czy też nie głosowali na powołaną przez niego partię polityczną.

Tabela 17

Czy Pan(i) osobiście rozważał(a)by możliwość głosowania na partię lub koalicję partii powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, czy też nie bierze Pan(i) takiej możliwości pod uwagę?	Stosunek do Aleksandra Kwaśniewskiego*		
	zaufanie	obojętność	nieufność
	w procentach		
Głosował(a)bym lub rozważał(a) możliwość głosowania na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	43	12	3
Nie głosował(a)bym lub nie biorę pod uwagę możliwości głosowania na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego	44	71	90
Trudno powiedzieć	13	18	6
N=	671	117	256

*Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „nie znam”

Wśród Polaków przeważają opinie, że niedobrze by się stało, gdyby w nowym parlamencie w ogóle nie znaleźli się reprezentanci lewicy. Spośród obecnych partii lewicowych respondenci najchętniej widzieliby w przyszłym Sejmie przedstawicieli SdPi i UP, natomiast najczęściej sprzeciwiają się obecności w nim posłów SLD. Jednocześnie Polacy są sceptyczni, jeśli chodzi o ocenę możliwości ponownego połączenia ugrupowań lewicowych - raczej powątpiewają, czy lewicy uda się porozumieć jeszcze przed wyborami parlamentarnymi, natomiast bardziej optymistycznie oceniają szanse wyłonienia wspólnego kandydata lewicy w wyborach prezydenckich. Polacy pozostają sceptyczni wobec prób zjednoczeniowych lewicy, nawet jeśli miałyby się ich podjąć prezydent Aleksander Kwaśniewski. Ponad połowa badanych określa jako małe szanse wyborcze hipotetycznego ugrupowania powstającego pod auspicjami Aleksandra Kwaśniewskiego. Niespełna jedna trzecia Polaków rozważałaby możliwość poparcia takiej partii w wyborach - w zdecydowanej większości byłiby to dzisiejsi zwolennicy SLD, SdPi, a także ponad połowa sympatyków PSL. Jeśli chodzi o przyszłość SLD, to połowa ankietowanych jest przekonana, że nie odbuduje on już swej pozycji i powtórzy los AWS - stanie się ugrupowaniem marginalnym. W polityczną reaktywację Sojuszu wierzy tylko niespełna jedna czwarta Polaków.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, byłoby dobrze czy też źle, gdyby żadna z partii reprezentujących lewicę nie znalazła się w przyszłym parlamencie?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	44	25	1088
Płeć				
Mężczyźni	33	50	17	519
Kobiety	31	38	32	569
Wiek				
18-24 lat	31	44	25	163
25-34	32	45	23	207
35-44	35	48	17	195
45-54	30	46	24	204
55-64	32	47	21	136
65 lat i więcej	29	34	38	184
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	37	32	406
Miasto do 20 tys.	35	44	21	135
20-100 tys.	28	48	23	213
101-500 tys.	33	48	19	205
501 tys. i więcej mieszk.	35	49	16	130
Wykształcenie				
Podstawowe	26	38	36	310
Zasadnicze zawodowe	35	37	28	281
Średnie	32	49	18	378
Wyższe	36	59	5	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	56	12	66
Prac.umysł.niż.szczebla	30	55	15	98
Pracownicy fiz.- umysł.	31	47	22	96
Robotnicy wykwalifikowani	30	49	21	75
Robotnicy niewykwalifik.	36	39	25	64
Rolnicy	31	34	35	58
Pracujący na własny rach.	57	39	5	36
Bierni zawodowo				
Renciści	30	33	38	103
Emeryci	28	41	31	222
Uczniowie i studenci	33	50	17	88
Bezrobotni	29	46	25	127
Gospodynie domowe i inni	37	33	31	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	33	52	15	156
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	29	50	20	81
sekt. pryw. poza rolnict.	36	45	19	197
prywatnym gosp. rolnym	41	29	30	90
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	32	39	29	177
301-500	33	48	18	182
501-900	31	45	24	237
901-1200	31	56	13	88
Powyżej 1200 zł	22	65	13	63
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	30	41	28	335
Średnie	33	42	25	482
Dobre	30	51	20	271
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	43	39	18	77
Raz w tygodniu	35	40	25	536
1-2 razy w miesiącu	25	46	29	147
Kilka razy w roku	31	45	23	215
W ogóle nie uczestniczy	17	58	25	113
Poglądy polityczne				
Lewica	16	74	10	187
Centrum	30	50	20	270
Prawica	51	39	10	343
Trudno powiedzieć	20	23	57	288

Tabela 2. Jak Pan(i) przypuszcza, czy największe ugrupowania lewicowe zdołają porozumieć się jeszcze **przed wyborami parlamentarnymi** i stworzyć wspólną listę w tych wyborach?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	46	21	1087
Płeć				
Mężczyźni	36	49	15	518
Kobiety	31	43	26	569
Wiek				
18-24 lat	28	55	17	163
25-34	29	54	16	205
35-44	39	44	17	195
45-54	39	44	17	204
55-64	38	40	22	136
65 lat i więcej	28	36	36	184
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	42	28	405
Miasto do 20 tys.	39	47	14	135
20-100 tys.	37	46	17	213
101-500 tys.	33	49	18	205
501 tys. i więcej mieszk.	34	52	14	130
Wykształcenie				
Podstawowe	28	40	32	309
Zasadnicze zawodowe	30	47	23	281
Średnie	39	47	14	378
Wyższe	41	55	4	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	38	7	66
Prac. umysł. niż. szczebla	35	58	8	98
Pracownicy fiz.- umysł.	34	48	19	96
Robotnicy wykwalifikowani	37	50	13	75
Robotnicy niewykwalifik.	23	59	18	64
Rolnicy	29	48	24	58
Pracujący na własny rach.	53	30	18	36
Bierni zawodowo				
Renciści	31	39	30	103
Emeryci	30	41	29	222
Uczniowie i studenci	32	53	15	88
Bezrobotni	28	51	21	126
Gospodynie domowe i inni	41	28	32	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	37	49	14	156
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	33	55	12	81
sekt. pryw. poza rolnict.	41	46	13	197
prywatnym gosp. rolnym	30	45	25	90
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	28	49	23	177
301-500	33	47	19	182
501-900	37	39	24	237
901-1200	38	51	11	88
Powyżej 1200 zł	41	52	7	63
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	44	26	334
Średnie	31	48	21	482
Dobre	41	45	14	271
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	36	45	19	77
Raz w tygodniu	32	46	21	536
1-2 razy w miesiącu	30	46	24	147
Kilka razy w roku	36	45	18	214
W ogóle nie uczestniczy	36	45	18	113
Poglądy polityczne				
Lewica	45	43	12	187
Centrum	30	56	13	270
Prawica	41	49	10	343
Trudno powiedzieć	20	34	45	287

Tabela 3. Jak Pan(i) przypuszcza czy największe ugrupowania lewicowe zdołają porozumieć się **przed wyborami prezydenckimi** i ustalić wspólnego kandydata w tych wyborach

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	30	23	1087
Płeć				
Mężczyźni	51	32	17	518
Kobiety	44	28	29	569
Wiek				
18-24 lat	41	37	22	163
25-34	50	34	16	205
35-44	51	29	20	195
45-54	53	29	19	204
55-64	53	23	24	136
65 lat i więcej	36	26	38	184
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	26	31	405
Miasto do 20 tys.	55	29	16	135
20-100 tys.	51	29	20	213
101-500 tys.	46	35	19	205
501 tys.i więcej mieszk.	49	34	17	130
Wykształcenie				
Podstawowe	37	28	36	309
Zasadnicze zawodowe	45	31	24	281
Średnie	53	29	18	378
Wyższe	62	33	6	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	65	28	7	66
Prac.umysł.niż.szczebla	60	26	14	98
Pracownicy fiz.- umysł.	51	32	18	96
Robotnicy wykwalifikowani	38	45	17	75
Robotnicy niewykwalifik.	42	39	19	64
Rolnicy	42	30	28	58
Pracujący na własny rach.	68	20	12	36
Bierni zawodowo				
Renciści	42	26	31	103
Emeryci	41	25	33	222
Uczniowie i studenci	44	37	19	88
Bezrobotni	48	28	24	126
Gospodynie domowe i inni	45	24	31	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	54	30	16	156
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	49	38	13	81
sekt. pryw. poza rolnict.	54	31	15	197
prywatnym gosp. rolnym	48	26	26	90
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	47	28	25	177
301-500	53	28	19	182
501-900	46	27	27	237
901-1200	54	35	11	88
Powyżej 1200 zł	60	32	8	63
Ocena własnych war. mater.				
Złe	45	27	28	334
Średnie	45	32	23	482
Dobre	54	29	17	271
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	23	20	77
Raz w tygodniu	46	31	23	536
1-2 razy w miesiącu	49	25	26	147
Kilka razy w roku	45	33	21	214
W ogóle nie uczestniczy	48	30	22	113
Poglądy polityczne				
Lewica	64	26	10	187
Centrum	46	38	16	270
Prawica	57	30	14	343
Trudno powiedzieć	27	24	49	287

Tabela 4. Co, Pana(i) zdaniem, powinien zrobić prezydent Aleksander Kwaśniewski po zakończeniu kadencji prezydenckiej? 1 - Założyć nową partię polityczną; 2 - Przejąć przewodnictwo Sojuszu Lewicy Demokratycznej (SLD); 3 - Ubiegać się o jakieś ważne i prestiżowe stanowisko międzynarodowe; 4 - Wycofać się w ogóle z polityki

(%)

	1	2	3	4	Coś innego	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	5	35	39	1	13	1088
Płeć							
Mężczyźni	7	5	32	44	2	9	519
Kobiety	6	4	38	34	1	17	569
Wiek							
18-24 lat	13	7	42	31	0	7	163
25-34	5	4	44	36	1	11	207
35-44	3	5	35	46	0	12	195
45-54	8	4	31	45	2	10	204
55-64	7	3	32	41	2	15	136
65 lat i więcej	5	5	28	34	3	26	184
Miejsce zamieszkania							
Wieś	6	4	30	42	1	18	406
Miasto do 20 tys.	6	4	36	38	1	16	135
20-100 tys.	11	7	36	33	1	12	213
101-500 tys.	7	5	40	40	1	7	205
501 tys.i więcej mieszk.	3	4	41	39	4	10	130
Wykształcenie							
Podstawowe	5	6	27	40	1	21	310
Zasadnicze zawodowe	8	3	32	44	1	13	281
Średnie	7	5	41	36	1	10	378
Wyższe	8	3	47	35	2	4	119
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	9	4	42	41	0	4	66
Prac.umysł.niż.szczebła	6	4	43	36	1	10	98
Pracownicy fiz.- umysł.	4	5	38	42	1	10	96
Robotnicy wykwalifikowani	10	7	35	44	3	3	75
Robotnicy niewykwalifik.	9	0	37	41	0	13	64
Rolnicy	5	4	26	50	0	14	58
Pracujący na własny rach.	3	3	30	59	0	6	36
Bierni zawodowo							
Renciści	9	1	25	43	2	21	103
Emeryci	4	6	30	32	3	24	222
Uczniowie i studenci	14	8	48	25	0	5	88
Bezrobotni	3	6	35	45	0	11	127
Gospodynie domowe i inni	6	4	41	31	0	17	55
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	8	3	38	44	1	6	156
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	7	5	40	40	0	9	81
sekt. pryw. poza rolnict.	7	5	39	41	1	8	197
prywatnym gosp. rolnym	4	3	24	51	2	16	90
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	8	3	32	44	1	12	177
301-500	7	6	37	39	1	11	182
501-900	6	4	36	38	2	15	237
901-1200	7	5	42	34	2	9	88
Powyżej 1200 zł	6	6	48	33	3	5	63
Ocena własnych war. mater.							
Złe	6	4	29	44	2	16	335
Średnie	7	4	35	40	1	14	482
Dobre	7	7	43	32	0	10	271
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	8	6	32	43	0	11	77
Raz w tygodniu	5	4	36	40	1	14	536
1-2 razy w miesiącu	9	3	34	39	1	14	147
Kilka razy w roku	8	6	36	38	1	11	215
W ogóle nie uczestniczy	7	9	34	34	4	12	113
Poglądy polityczne							
Lewica	9	11	49	22	2	6	187
Centrum	10	3	39	38	1	10	270
Prawica	5	3	32	51	1	7	343
Trudno powiedzieć	4	4	26	36	1	30	288

Tabela 5. Czy Pan(i) osobiście rozważał(a)by możliwość głosowania na taką partię lub koalicję partii powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego, czy też nie bierze Pan(i) takiej możliwości pod uwagę? 1 - Na pewno głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego; 2 - Rozważał(a)bym możliwość głosowania na taką partię lub koalicję; 3 - Raczej nie biorę pod uwagę możliwości głosowania na taką partię lub koalicję; 4 - Na pewno nie głosował(a)bym na partię lub koalicję powołaną przez Aleksandra Kwaśniewskiego

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	23	20	37	13	1088
Płeć						
Mężczyźni	6	23	20	41	10	519
Kobiety	6	23	20	34	17	569
Wiek						
18-24 lat	5	38	19	28	10	163
25-34	5	27	20	39	9	207
35-44	5	20	27	34	13	195
45-54	7	20	23	37	13	204
55-64	6	19	18	48	8	136
65 lat i więcej	8	16	10	39	27	184
Miejsce zamieszkania						
Wieś	6	19	19	37	20	406
Miasto do 20 tys.	5	26	27	25	17	135
20-100 tys.	8	25	22	34	11	213
101-500 tys.	7	28	17	40	8	205
501 tys.i więcej mieszk.	5	22	17	53	3	130
Wykształcenie						
Podstawowe	7	20	13	38	23	310
Zasadnicze zawodowe	7	24	24	32	14	281
Średnie	6	25	23	38	9	378
Wyższe	6	25	19	48	1	119
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	6	25	18	48	3	66
Prac.umysł.niż.szczębla	6	22	25	38	9	98
Pracownicy fiz.- umysł.	4	32	21	30	13	96
Robotnicy wykwalifikowani	8	20	24	34	14	75
Robotnicy niewykwalifik.	5	28	26	32	10	64
Rolnicy	4	20	20	38	18	58
Pracujący na własny rach.	6	20	17	50	6	36
Bierni zawodowo						
Renciści	6	18	18	40	19	103
Emeryci	9	18	12	41	22	222
Uczniowie i studenci	6	39	20	29	6	88
Bezrobotni	6	18	27	37	13	127
Gospodynie domowe i inni	5	28	21	34	11	55
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	6	20	26	41	7	156
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	8	29	21	30	12	81
sekt. pryw. poza rolnict.	5	27	22	35	11	197
prywatnym gosp. rolnym	6	24	13	44	12	90
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	7	23	21	34	16	177
301-500	7	24	20	40	9	182
501-900	2	25	21	38	14	237
901-1200	14	21	21	38	5	88
Powyżej 1200 zł	11	24	21	41	3	63
Ocena własnych war. mater.						
Złe	7	21	20	38	15	335
Średnie	5	23	19	38	15	482
Dobre	7	25	22	36	10	271
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	2	20	16	51	10	77
Raz w tygodniu	6	22	20	37	15	536
1-2 razy w miesiącu	5	29	22	34	11	147
Kilka razy w roku	8	21	23	33	14	215
W ogóle nie uczestniczy	9	26	13	42	11	113
Poglądy polityczne						
Lewica	17	42	17	19	5	187
Centrum	7	29	21	35	9	270
Prawica	1	14	22	57	5	343
Trudno powiedzieć	5	16	18	29	32	288